

Міністерство аграрної політики та продовольства України

**Вовчанський технікум Харківського національного технічного
університету сільського господарства імені Петра Василенка**

Затверджую
Голова приймальної комісії

Ю. В. Гречкін

ПРОГРАМА

та методичні рекомендації

**вступного випробування з предмету «Українська мова»
для абітурієнтів 2014 року на базі базової та повної загальної
середньої освіти**

**Програму розглянуто і схвалено
цикловою комісією загальноосвітньої,
гуманітарної та соціально-економічної
підготовки**

Протокол № 7/1 від 03.03.2014р.
Голова циклової комісії **Никоненко В.А.**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Пояснювальна записка. Правила проведення вступного екзамену з української мови.
2. Критерії оцінювання навчальних досягнень з української мови за курс основної школи.
3. Нормативи оцінювання диктанту.
4. Програма.
5. Методичні рекомендації вступного випробування з предмету «Українська мова» (диктант)
 - 5.1 Методичні рекомендації до вивчення основних тем.
 - 5.2 Методичні рекомендації до повторення правил з орфографії та пунктуації української мови.
 - 5.3 Зразки диктантів до вступного екзамену.
6. Список рекомендованої літератури.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мова належить до найважливіших ознак людини. Вона є засобом і матеріалом формування й становлення особистості людини, її інтелекту, волі, почуттів та формою буття. Мова – це безперервний процес пізнання світу, його освоєння людиною. Мова є засобом спілкування між людьми, передавання власного досвіду іншим і збагачення досвідом інших.

Найважливішим завданням освіти в Україні на сучасному етапі є залучення молоді до національної культури на основі рідної мови.

Програму з української мови для вступників технікуму розроблено з урахуванням чинних програм з української мови для 5-9, 10-11 класів.

Вступники повинні знати:

- основні правила вживання звуків у різних позиціях слів, чергування голосних і приголосних звуків,
- зміни в групах приголосних, правила вживання великої літери, м'якого знака і апострофа,
- написання частин мови, складних слів;
- правила утворення і написання граматичних форм різних частин мови;
- види речень, способи ускладнення речень, типи зв'язків у реченнях, вживання сполучників і розділових знаків у різних видах речень тощо.

Вступники повинні вміти:

- грамотно писати слова з різними орфограмами,
- зіставляти звучання і написання слів,
- передавати на письмі звуки і звукосполучення, записувати складні, складноскорочені слова і аббревіатури, власні назви, робити перенос слів;
- правильно вживати відмінкові закінчення, а також закінчення різних форм дієслова,
- грамотно писати прислівники і займенники;
- визначати головні і другорядні члени речення, однорідні члени речення і узагальнюючі слова при них,
- зв'язки сурядності і підрядності, вставні і вставлені конструкції, уточнюючі члени речення, пряму і непряму мову, відповідно до цього правильно вживати розділові знаки.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

навчальних досягнень з української мови за курс основної школи

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є текстовий диктант.

Перевірці підлягають уміння: правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу.

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Для проведення екзамену у формі диктанту використовується текст, доступний для вступників після 9 класу обсягом від 180 до 190 слів та для вступників після 11 класу текст обсягом від 200 до 225 слів.

Диктант

оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою;
- помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахування помилок дві негрубі вважають за одну грубу.

До негрубих відносять такі помилки:

- у винятках усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
- у випадках, що вимагають розрізнення не і ні (у сполученнях: не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не.., ніщо інше не...);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на бал.

3. НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ ДИКТАНТУ

Кількість помилок	Бали	
	на базі 9 класів	на базі 11 класів
—	12	193 – 200
1 (негруба)	11	185 – 192
1	10	176 – 184
1+1 (негруба) – 2	9	167 – 175
3 – 4	8	158 – 166
5 – 6	7	149 – 157
7 – 8	6	140 – 148
9 – 10	5	132 – 139
11 – 12	4	124 – 131
13 – 14	3	116 – 123
15 – 16	2	108 – 115
17 – 18	1	101 – 107

4. ПРОГРАМА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Фонетика і орфографія

1.1. Велика літера у власних назвах

Написання імен, по батькові, прізвищ, псевдонімів, прізвиськ. Складні прізвища, псевдоніми та імена, що пишуться через дефіс. Написання власних назв іншомовного походження. Написання індивідуальних назв: міфологічних істот і божеств, дійових осіб у літературних творах.

Назви найвищих державних та міжнародних посад, міністерств, управлінь, установ і організацій. Агрономічні, астрономічні, історичні, літературні, географічні й топографічні назви.

1.2. Вживання знака м'якшення . Вживання апострофа

Вживання знака м'якшення після м'яких д, з, с, дз, ц, л, н у кінці слова та складу, після м'яких приголосних у середині складу перед о. У суфіксах іменників, прикметників та прислівників (- зький, - ський, - цький; - зькість, - ськість, - цькість; - зько, - сько, - цько; - зькому, - ському, - цькому; - зьки, - ськи, - цьки). Суфікси - еньк-, - оньк -, - есеньк -, - ісіньк -, - ісіньк -. Знак м'якшення у родовому відмінку множини іменників жіночого роду м'якої групи і відмінків середнього роду на – нн (я), - ц (е) II відміни, у дієслівних формах дійсного та наказового способу.

Вживання апострофа на позначення роздільної вимови після твердих приголосних перед я, ю, є, ї (у корені та після префіксів). Апостроф у словах іншомовного походження.

1.3. Ненаголошені голосні [e], [и], [o]

Написання Е, И, О у ненаголошених складах за умови добору перевірного слова із наголосом на Е, И, О. А замість О перед складами з постійно наголошеним а (я). О у суфіксах. Правопис Е у суфіксах і повноголоссях. И чи І у групах звуків (- ри -, - ли -; - рі -, - лі-).

1.4. Чергування приголосних при словозміні й словотворенні

Зміни приголосних у непрямих відмінках іменників, а також при утворенні нових слів. Групи чергувань г – з - ж, к-ц-ч, х-с-ш. Зміни приголосних при пом'якшенні. Основні позиції чергувань

1.5. Спрощення в групах приголосних. Подвоєння, подовження Приголосних.

Випадні Д і Т у групах – ждн -, - здн -, - стн -, - стл -. Випадний К у

групах – зкн -, - скн - при творенні дієслів із суфіксом – ну -.

Випадний Л у групі приголосних - слн -.

Збіг приголосних. Подвоєння Н перед суфіксом - ість. Буквосполучення – нн - у прикметникових суфіксах. Подовження приголосних д, т, з, с, л, н, ж, ш, ц, ч перед Я, Ю, Є, І.

1.6. Написання префіксів роз -, без -, через -, з- (зі -)

Перехід з- у С- перед глухими приголосними, з- у ЗІ- з метою уникнення збігу приголосних. З у префіксах роз -, без -, через - (порівняння з російською мовою).

1.7. Правила переносу слів

Сполучення ДЖ, ДЗ при переносі. Апостроф і м'який знак при переносі. Склади з однієї літери. Переніс складних слів, аббревіатур, прізвищ з ініціалами, умовних скорочень. Розділові знаки при переносі.

1.8. Правопис слів іншомовного походження

Передача голосних і приголосних звуків у словах іншомовного походження. Подвоєні й не подвоєні приголосні. Групи приголосних з голосними. Вживання апострофа і м'якого знака в словах іншомовного походження. Дифтонги і кінцеві групи приголосних. Відмінювання слів іншомовного походження.

1.9. Написання складних і складноскорочених слів

Загальні правила правопису складних слів. Сполучні голосні.

Написання разом, окремо або через дефіс складних іменників, 5 прикметників, числівників та займенників, прислівників. Прикладка.

Складні прийменники, сполучники, частки. Правопис складноскорочених слів.

2. Морфологія

Частини мови

2.1. Написання іменників. Пояснення до форм родового відмінка однини іменників чоловічого роду II відміни

Відмінювання іменників в однині та множині з урахуванням групи і відміни. Невідмінювані іменники. Закінчення - а (- я) або - у (- ю) в родовому відмінку однини іменників II відміни.

2.2. Відмінювання імен по батькові. Відмінювання прізвищ.

Особливості відмінювання імен по батькові. Відмінювання чоловічих та жіночих прізвищ. Особливості відмінювання прізвищ на -ко, а також

прізвищ іменникового походження.

2.3. Написання прізвищ і географічних назв

Труднощі перекладу прізвищ і географічних назв. Правопис голосних у корені (А чи О, Е чи Є, И чи І).

2.4. Написання прикметників

Тверда і м'яка група прикметників. Особливості відмінювання прикметників. Ступені порівняння: проста і складена форма. Зміна основи деяких прикметників. Прикметники, що не утворюють ступенів порівняння.

2.5. Написання числівників

Числівник як частина мови. Кількісні, порядкові, дробові числівники. Прості, складні і складені числівники.

2.6. Зв'язок числівників з іменниками, правопис

Узгодження і керування у сполученнях числівників з іменниками.

Особливості відмінювання числівників. Написання цифр словами у словосполученнях і реченнях.

2.7. Написання займенників

Особові, присвійні, вказівні, питальні, означальні займенники.

Зворотний займенник себе. Особливості відмінювання. Правопис складних (неозначених і заперечних) займенників.

2.8. Прислівник. Розряди, творення і правопис

Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням.

Творення прислівників від інших частин мови. Утворення ступенів порівняння. Правопис складних прислівників. Правопис прислівників із префіксом ПО -.

2.9. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигук

Поняття про службові частини мови. Вираження прийменниками різноманітних відношень відмінкових форм з дієсловами та іншими словами в реченні. Походження прийменників. Прості, складні і складені прийменники. Вживання прийменників з формами непрямих відмінків. Прості, складні і складені сполучники. Сполучники сурядності: єднальні, протиставні і розділові. Сполучники підрядності: часові, причинові, цільові, умовні, допустові, наслідку, порівняльні.

Групи часток за значенням. Словотворчі і формотворчі частки.

Творення вигуків. Розряди вигуків за значенням.

3. Синтаксис і пунктуація

3.1. Речення з однорідними членами. Речення з відокремленими членами

Поняття про ускладнене речення. Однорідні члени речення.

Сполучники і розділові знаки при однорідних членах речення.

Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Поняття і умови 7 відокремлення другорядних членів речення. Відокремлені прикладки.

Уточнюючі члени речення.

3.2. Звертання. Вставні слова, сполучення слів, речення

Способи вираження і виділення звертання. Значення вставних слів, сполучень слів і речень, вживання розділових знаків.

3.3. Складне речення

Поняття про складне речення. Типи складного речення.

3.4. Складносурядні речення

Структура складносурядних речень. Відношення між частинами складносурядних речень (єднальні, протиставні, зіставні, розділові, приєднувальні). Вживані сполучники. Вживання розділових знаків.

3.5. Складнопідрядні речення

Поняття про складнопідрядне речення. Види підрядних речень (місця, часу, причини, наслідкові, мети, порівняльні, умовні, допустові, супровідні). Вживання сполучників і розділових знаків.

3.6. Складнопідрядні речення з кількома підрядними

Види зв'язків частин у складнопідрядному реченні з кількома підрядними. Вживання розділових знаків.

3.7. Безсполучникові складні речення. Розділові знаки в них

Безсполучникові складні речення з однотипними частинами (одночасність перелічуваних явищ, часова послідовність дій чи явищ значення зіставлення або протиставлення - складносурядні.

Безсполучникові складні речення з різнотипними частинами (з'ясувально-об'єктивні відношення, причиново-наслідкові та умовно-наслідкові відношення, значення допустовості, пояснювальні відношення) - складнопідрядні.

3.8. Складні речення з різними видами зв'язку

Поєднання різних видів зв'язку у складному реченні. Вживання розділових знаків.

3.9. Пряма й непряма мова

Вживання розділових знаків при прямій мові. Передача чужої мови у вигляді підрядного речення - непряма мова. Цитата.

**5. Методичні рекомендації вступного випробування з предмету
«Українська мова» для вступників до
Вовчанського технікуму Харківського національного технічного
університету сільського господарства ім. П.Василенка
у 2014 році**

Правила проведення вступного екзамену з української мови

Для вступного диктанту добираються тексти, максимально насичені вивченими орфограмами й пунктограмами. За метою висловлювання це можуть бути тексти-розповіді, описи чи міркування. Проте частіше це тексти комбінованого типу, в яких органічно поєднуються елементи всіх типів з монологічною і діалогічною формою викладу.

Методика проведення вступного диктанту включає такі обов'язкові етапи:

- читання екзаменатором тексту диктанту в цілому;
- проведення лексико-семантичної роботи;
- виразне читання кожного речення зокрема - абітурієнти повинні на слух сприйняти інтонаційний малюнок його;
- читання речення логічно виділеними частинами (двічі кожну);
- перечитування викладачем речення в цілому - абітурієнти остаточно визначаються в пунктуації речення;
- роботи здаються вступниками одразу ж після перевірки за викладачем.

Після запису абітурієнтами тексту диктанту не можна залишати роботи для самостійної перевірки. Психологічно це обґрунтовується так: у ході написання тексту увага абітурієнтів максимально концентрується, загострюється слух, активізується довільна пам'ять (пригадується необхідний лінгвістичний матеріал), а вже під час самоперевірки розумова напруга спадає (і це цілком природно!), закрадаються сумніви, непевність у написанні і в результаті - правильне написання найчастіше виправляється на неправильне.

Важливе значення для успішного написання контрольного диктанту має рівень оперативної пам'яті вступника - вміння утримувати і відповідно відтворювати на письмі по ходу диктування фрази, логічні частини тексту. Нерозвинена оперативна пам'ять збиває з колективного ритму письма, спонукає до перепитування, заглядання у всебіч і врешті спричинює відставання.

Розвитку оперативної пам'яті приділяється увага у процесі проведення навчально-тренувальної роботи, зокрема застосування таких методичних прийомів, як вільні диктанти, перекази, навчальні диктанти, письмо по пам'яті тощо.

6. Список рекомендованої літератури

1. Програми для середньої загальноосвітньої школи. Рідна мова. 5-11 класи. Міністерство освіти і науки України. Лист № 1/11-6611 від 23.12.2004 –К.; «Перун». Ірпінь. 2005).
2. Український правопис / Національна академія наук України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови - 5-те видання, стереотип.-К.; Наукова думка, 1996,-58-59).